

Vietos bendruomenė ir savivaldybė

*Mykolo Romerio universiteto doc.
dr. Saulius NEFAS,
magistrante
Kristina KERNAGYTĖ*

Dažnai girdime apie reikalingumą valdžią priartinti prie žmonių. Manoma, kad seniūnijai, kaip smulkiausiai formaliam administravimo vienetui, suteikus daugiau teisių bus įgyvendintas šis principas. Sutikdami, kad tai svarbu, atkreipiame dėmesį, kad Vakarų šalyse valdžios priartinimas prie žmogaus vyksta ir kitu būdu - patys žmonės, gyvenantys tam tikrose vietos bendruomenėse, ieško galimybių ir rodo iniciatyvą dalyvauti administraciniuose procesuose. Taip kyla bendruomeniški sąjūdžiai, kurie yra pilietinės visuomenės pagrindas.

Remdamiesi Vakarų šalių patirtimi ir atliktais tyrimais Lietuvoje nustatėme, kad seniūnija, Bažnyčia, mokykla, kultūros įstaigos, socialinio ir fizinio saugumo organizavimas yra veiksniai, kurių veiklos kitokia vadyba turi įtakos funkcionaliai vietos bendruomenei kurtis. Siekiant išsiaiškinti, kaip yra praktiškai, buvo atlikti tyrimai kai kuriose **Anykščių rajono** seniūnijose. Ypač svarbus veiksnys yra seniūnijos veikla. Paaiškėjo, kad funkcionaliausias vietos bendruomenės perima dalį seniūnijų funkcijų. Tai bendruomenės reikmėms skirtų patalpų remontas, šildymas, aplinkos tvarkymas, švenčių ir labdaros renginių organizavimas ir t. t. Antras tirtas veiksnys yra Bažnyčia, kuri, pasak respondentų, gali turėti nemažą įtaką vietos bendruomenės funkcionalumui, jeigu: „kunigas kviestų žmones aktyviai veiklai parapijoje“, „kunigas žmonių būtų sutinkamas ne tik bažnyčioje, bet ir įvairiuose bendruomenės renginiuose“ ir kad „ne pamokslautų, o aktyviai dalyvautų organizuojant renginius“. Nustatant mokyklos vaidmenį paaiškėjo, kad tiek mokiniai, tiek mokytojai aktyviai dalyvauja įvairiuose vietos bendruomenių organizacijų rengiamuose projektuose. Dar labiau sustiprinantis mokyklos ir vietos bendruomenių bendradarbiavimą būdas - mokyklose

rengiami vietos bendruomenių renginiai. Aiškinimasis administracinio pavaldumo skirtingumu yra akivaizdus vadybininkų - seniūno, mokyklos direktoriaus, bendruomenės lyderio - vadybinės kompetencijos trūkumas. Išnagrinėjus kultūros institucijų vaidmenį nustatyta, kad svarbiausią įtaką telkiant vietos gyventojus turi įvairūs renginiai, šventės, jų organizavimas. Tai, ką atlieka savanoriai organizatoriai, yra sunkiai įkainojama tiek dvasinio, tiek socialinio kapitalo telkimo prasme ir užpildo esamas tuštumas (kultūros namų arba formalių kultūrinio darbo organizatorių nebuvimą). Fizinis žmonių saugumas labai priklauso nuo to, kokius santykius vietos gyventojai palaiko su valstybinėmis žmogaus saugumą užtikrinančiomis institucijomis. Tyrimo metu paaiškėjo, kad daugiausia prie bendruomeniškumo skatinimo vietos bendruomenėse gali prisidėti vietos policininkai, kurie atliktų žmonių, gyvenančių vietos bendruomenėse, organizatorių funkcijas. Respondentai teigė: „seniūnijų gyventojai patys gali aktyviau prisidėti prie savo ir kaimynų saugumo užtikrinimo“; „eiliniai piliečiai gali padėti apsaugoti kitus žmones gatvėse, kurie jaučiasi nesaugūs ar nepajėgūs apsiginti“.

Nustatyta, kad Anykščių rajono seniūnijose socialinių institucijų bendradarbiavimas su vietos bendruomenėmis yra pasyvus. Respondentų teigimu, taip yra todėl, kad valdžios įstaigų teikiama socialinę pagalbą labai dažnai gauna veltėdžiai, o ne likimo nuskriaustieji, ir todėl tai griauja bet kokios socialinės pagalbos teikimo vietos bendruomenės nariui užuomazgas. Be to, per menkai skatinama filantropų veikla, o socialiniai darbuotojai retai kviečiami dalyvauti

bendruomenių susirinkimuose. Savivaldybėms, kurios nori prisidėti prie vietos bendruomenių funkcionalumo, galima pirmiausia atlikti šiuos veiksmus: 1. Savivaldybės administracijos ir seniūnijų darbuotojams reikia organizuoti šviečiamuosius seminarus, kad jie nebijotų į savo funkcijų vykdymą įtraukti vietos bendruomenių žmones, nes visos funkcijos, kurias vykdo savivaldybės administracija, yra skirtos kaip tik vietos bendruomenės žmonėms, o pastariesiems nedalyvaujant veikloje didėja nepasitenkinimas tuo, kas ir kaip daroma, t. y. vietos bendruomenė neįgalinama ką nors atlikti (funkcionuoti), o laukiama, kad viską padarys valdžios institucijos. 2. Dvasininkams reikia atkreipti dėmesį į kolegialumą sudarant parapijų tarybas ir atsisakant autokratinio parapijų veikimo principo, kai svarstomus klausimus siūlo tik klebonas. 3. Pedagogų misija yra skatinti mokinius dalyvauti vietos bendruomenės iniciatyvose, o tai neatsiejama nuo pačių mokytojų dalyvavimo. Taip pat svarbu, kad tokie renginiai vyktų mokyklose, nes tai išsprendžia išteklių (patalpos ir kt.) problemą. 4. Kultūros įstaigų darbuotojai turi rodyti iniciatyvumą bendradarinti su mokykla, Bažnyčia, vietos policininku ir palaikydami vietos bendruomenės kultūrinę iniciatyvas. 5. Prioritetiniai veiksmai didinant vietos bendruomenės fizinį saugumą būtų šie: sistemingai tirti gyventojų saugumą kaimuose ir miesteliuose apklausiant vietos bendruomenių žmones, savivaldybei ir policijos komisariatams bendradarbiauti skatinant kurtis „Stabdyk nusikalstamumą“ grupes, savivaldybių taryboms sudaryti sąlygas kaimuose ir miesteliuose apsigyventi policininkams, policijos komisariatams informuoti vietos bendruomenės žmones apie policininką kuris, nors ir negyvena jų kaime ar miestelyje, bet esant reikalui į kurį galima kreiptis. 6. Kuriant vietos bendruomenėje socialinės pagalbos sistemą reikia nuolat pagerbti vietos bendruomenėje socialinę pagalbą teikiančius ir filantropus, o savivaldybės socialinės pagalbos politiką kreipti į tuos vietos bendruomenės žmones, kurie negali pasirūpinti savimi, o ne į veltėdžius. □